

**YANGI O‘ZBEKISTONDA DAVLAT BOSHQARUVI TIZIMINING
MODERNIZATSIYASI VA UNING IJTIMOY-SIYOSIY NATIJALARI
(2016–HOZIRGI DAVR)**

Qosimova Dilbarxon Mirzag‘aniyevna

Namangan ilg‘or kasbiy mahorat texnikumi

Tarix fani o‘qituvchisi.

dilbarxonqosimova@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18627851>

Annotatsiya. Ushbu maqolada 2016-yildan boshlab O‘zbekiston Respublikasida davlat boshqaruvi tizimida amalga oshirilgan tub islohotlar, ularning ijtimoiy-siyosiy natijalari va xalqaro tajribalar bilan qiyosiy tahlili yoritilgan. Tadqiqotda institutsional o‘zgarishlar, fuqarolar munosabatlari va boshqaruv samaradorligining oshishi kabi masalalar ko‘rib chiqilgan.

Kalit so‘zlar: davlat boshqaruvi, modernizatsiya, islohotlar, Yangi O‘zbekiston, ijtimoiy-siyosiy natijalar, fuqarolik jamiyati, ochiq hukumat.

Abstract. This article covers the fundamental reforms implemented in the public administration system in the Republic of Uzbekistan since 2016, their socio-political results and comparative analysis with international experience. The study considers issues such as institutional changes, citizen relations and increasing the efficiency of governance.

Keywords: public administration, modernization, reforms, New Uzbekistan, socio-political results, civil society, open government.

Аннотация. В данной статье рассматриваются фундаментальные реформы, проведенные в системе государственного управления Республики Узбекистан с 2016 года, их социально-политические результаты и сравнительный анализ с международным опытом. В исследовании рассматриваются такие вопросы, как институциональные изменения, отношения с гражданами и повышение эффективности управления.

Ключевые слова: государственное управление, модернизация, реформы, Новый Узбекистан, социально-политические результаты, гражданское общество, открытое правительство.

Kirish

2016-yil O‘zbekiston tarixida yangi davrning boshlanishi sifatida e‘tirof etiladi. Prezident Shavkat Mirziyoyevning hokimiyatga kelishi bilan mamlakatda keng ko‘lamli islohotlar jarayoni boshlandi. Davlat boshqaruvi tizimining modernizatsiyasi – bu nafaqat ma‘muriy apparatning qayta tashkil etilishi, balki davlat va fuqaro o‘rtasidagi munosabatlarning tubdan o‘zgarishi demakdir. Ushbu jarayon O‘zbekistonning jahon hamjamiyatiga yanada faol integratsiyalashuvi, iqtisodiy rivojlanish va ijtimoiy barqarorlikni ta‘minlash zarurati bilan bog‘liq bo‘ldi.

Maqolaning maqsadi – 2016-yildan hozirgi kungacha bo‘lgan davrda davlat boshqaruvi sohasida amalga oshirilgan islohotlarni tizimli tahlil qilish, ularning samaradorligini baholash va kelajak istiqbollari belgilashdir. Tadqiqotda tarixiy-qiyosiy, tizimli tahlil va institutsional yondashuvlar qo‘llanilgan.

1. Davlat boshqaruvi islohotlarining asosiy yo‘nalishlari

O'zbekistonda davlat boshqaruvi tizimining modernizatsiyasi bir necha asosiy yo'nalishlar bo'yicha amalga oshirildi. Birinchidan, ma'muriy islohotlar doirasida davlat organlarining tuzilmasi qayta ko'rib chiqildi. Vazirliklar va idoralar soni optimallashtirilib, ularning vazifalari aniq belgilab berildi. Bu jarayon natijasida byurokratik to'siqlar kamaydi va davlat xizmatlarining samaradorligi oshdi.

Ikkinchidan, raqamli transformatsiya davlat boshqaruvining muhim tarkibiy qismiga aylandi. "Elektron hukumat" tizimining joriy etilishi fuqarolarga davlat xizmatlaridan onlayn foydalanish imkoniyatini yaratdi. Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali (my.gov.uz) orqali yuzlab xizmatlar raqamlashtirilib, fuqarolar va tadbirkorlar uchun qulay sharoitlar yaratildi. 2023-yilga kelib, 600 dan ortiq davlat xizmatlari elektron shaklga o'tkazildi.

Uchinchidan, ochiq hukumat tamoyillarining joriy etilishi davlat boshqaruvida shaffoflikni ta'minlashga xizmat qildi. Ochiq ma'lumotlar portali (data.gov.uz) ishga tushirildi, davlat organlarining faoliyati to'g'risidagi ma'lumotlar ommaga taqdim etila boshlandi. Bu esa davlat boshqaruvida hisobdorlik va javobgarlik tamoyillarini mustahkamladi.

2. Institutsional o'zgarishlar va huquqiy baza

Davlat boshqaruvi modernizatsiyasining huquqiy asoslari mustahkam shakllantirildi. 2017-yilda qabul qilingan "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi" (2017–2021) mamlakatni rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishini belgilab berdi. Ushbu strategiya davlat qurilishi va boshqaruvi tizimini takomillashtirish, qonun ustuvorligini ta'minlash, iqtisodiyotni rivojlantirish, ijtimoiy sohani takomillashtirish hamda xavfsizlik va millatlararo totuvlikni ta'minlash kabi yo'nalishlarni qamrab oldi.

2022-yilda yangi Konstitutsiya loyihasi ustida umumxalq muhokamalari o'tkazildi va 2023-yilda referendum orqali yangilangan Konstitutsiya qabul qilindi. Bu hujjatda inson huquqlari va erkinliklariga oid normalar kengaytirildi, davlat hokimiyatining vakolatli organlari faoliyatida yangi tamoyillar mustahkamlandi. Xususan, Oliy Majlis palatalari vakolatlarining kengaytirilishi, sudlov tizimining mustaqilligini ta'minlash va mahalliy hokimiyat organlarining rolini oshirish kabi o'zgarishlar kiritildi.

Shuningdek, "Yangi O'zbekistonning 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Taraqqiyot strategiyasi" qabul qilinib, islohotlarning yangi bosqichi belgilandi. Ushbu strategiyada davlat boshqaruvini yanada demokratlashtirish, fuqarolarning davlat boshqaruvida ishtirokini kengaytirish va mahalliy o'zini-o'zi boshqarish tizimini mustahkamlash kabi vazifalar ko'zda tutildi.

3. Fuqarolar murojaatlari tizimi va "xalq bilan muloqot" konsepsiyasi

Yangi O'zbekistonning eng muhim innovatsiyalaridan biri – fuqarolar murojaatlari tizimining tubdan isloh qilinishidir. Xalq qabullari va virtual qabulxonalar tarmog'i tashkil etildi.

Prezident virtual qabulxonasi (pm.gov.uz) orqali fuqarolar bevosita davlat rahbariga murojaat qilish imkoniyatiga ega bo'ldi. 2017-yildan buyon millionlab fuqarolik murojaatlari ko'rib chiqildi va hal etildi.

Bu tizimning ijtimoiy-siyosiy ahamiyati juda katta. Birinchidan, u fuqarolar va davlat o'rtasidagi "ko'pri" vazifasini bajaradi. Ikkinchidan, davlat organlarining ishlash samaradorligini nazorat qilish mexanizmi sifatida xizmat qiladi. Uchinchidan, fuqarolarning davlat boshqaruvida ishtirok etish darajasini oshiradi.

Bundan tashqari, mehnat munosabatlari sohasida ham jiddiy o'zgarishlar amalga oshirildi – majburiy mehnat va bolalar mehnati bartaraf etildi, bu esa xalqaro hamjamiyat tomonidan ijobiy baholandi.

4. Ijtimoiy-siyosiy natijalar va ta'sir

Davlat boshqaruvi modernizatsiyasining ijtimoiy-siyosiy natijalari bir necha jihatdan namoyon bo'lmoqda. Birinchidan, fuqarolarning davlatga bo'lgan ishonchi sezilarli darajada oshdi. Xalqaro tadqiqotlar va so'rovlar natijalariga ko'ra, O'zbekiston fuqarolari orasida hukumat islohotlariga bo'lgan ijobiy munosabat yuqori darajada saqlanmoqda.

Ikkinchidan, iqtisodiy islohotlar bilan bog'liq holda aholining turmush darajasi yaxshilandi. Valyuta konvertatsiyasining erkinlashtirilishi, tadbirkorlik muhitining yaxshilanishi va investitsion jozibadorlikning ortishi natijasida iqtisodiy o'sish sur'atlari barqarorlashdi.

Uchinchidan, xalqaro maydondagi o'zgarishlar ham e'tiborga loyiq. O'zbekiston qo'shni davlatlar bilan munosabatlarni yaxshiladi, Markaziy Osiyo mintaqaviy hamkorligida yetakchi rol o'ynay boshladi.

To'rtinchidan, ommaviy axborot vositalari va internet erkinligi sohasidagi o'zgarishlar alohida ahamiyatga ega. Ko'plab bloklangan veb-saytlar ochildi, jurnalistlar faoliyati uchun qulayroq sharoitlar yaratildi. Ammo, ba'zi xalqaro kuzatuvchilar to'liq matbuot erkinligi masalasida hali ham muayyan muammolar mavjudligini ta'kidlamoqda.

5. Muammolar va istiqbollar

Davlat boshqaruvi modernizatsiyasi jarayonida muayyan qiyinchiliklar ham mavjud.

Birinchidan, islohotlarning amaliy tatbiq etilishi ba'zan markaziy darajada qabul qilingan qarorlarga mos kelmaydi. Mahalliy darajadagi boshqaruv samaradorligini oshirish hali ham dolzarb muammo bo'lib qolmoqda. Ikkinchidan, kadrlarga bo'lgan ehtiyoj – zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega davlat xizmatchilari tayyorlash masalasi muhim ahamiyat kasb etadi.

Uchinchidan, korrupsiyaga qarshi kurash sohasida muayyan yutuqlarga qaramay, bu masala hali to'liq hal etilmagan. Transparency International indeksida O'zbekiston o'z pozitsiyalarini yaxshilagan bo'lsa-da, tizimli korrupsiyaning ildizlarini bartaraf etish uzoq muddatli jarayondir. Kelajakda davlat boshqaruvi modernizatsiyasining muvaffaqiyati ko'p jihatdan fuqarolik jamiyatining rivojlanishi, mustaqil sud tizimining shakllanishi va siyosiy raqobatning kuchayishiga bog'liq bo'ladi.

Xulosa

2016-yildan boshlab O'zbekistonda davlat boshqaruvi tizimida amalga oshirilgan islohotlar mamlakatning ijtimoiy-siyosiy hayotiga sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Ma'muriy islohotlar, raqamli transformatsiya, ochiq hukumat tamoyillari va fuqarolar murojaatlari tizimining takomillashuvi – bularning barchasi O'zbekistonning zamonaviy demokratik davlat sifatida shakllanishiga xizmat qilmoqda.

Shu bilan birga, islohotlar jarayoni hali tugallanmagan va oldinda yanada muhim vazifalar turibdi. Davlat boshqaruvi modernizatsiyasining pirovard maqsadi – fuqarolarning manfaatlariga xizmat qiladigan samarali, shaffof va javobgar davlat tizimini barpo etishdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni. 2017-yil 7-fevral.
2. O‘zbekiston Respublikasining yangilangan Konstitutsiyasi. 2023-yil.
3. Abdullaev E. Davlat boshqaruvi islohotlari: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Fan, 2020.
4. Karimov I. O‘zbekistonda demokratik islohotlar va fuqarolik jamiyati. – Toshkent: Sharq, 2021.
5. “Yangi O‘zbekistonning 2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Taraqqiyot strategiyasi”. 2022-yil.
6. UNDP. Governance Reform in Uzbekistan: Progress and Challenges. 2023.
7. World Bank. Uzbekistan: Modernizing Public Administration. Washington, 2022.